

Αν ο Κολοκοτρώνης ήταν τραυλός;

Οι Οπτεντότοι δεν υπήρχαν. Για την ακρίβεια υπήρχαν αλλά και επινοήθηκαν από τους πρώτους Ολλανδούς αποίκους στη Νότιο Αφρική. Πιθανότατα ήταν μέλη της μεγάλης φυλής των Μπαντού. Οι Ολλανδοί το πρώτο που «πρόσεξαν» ήταν ότι οι «μαύροι βάρβαροι» μιλούσαν με έντονους λαρυγγισμούς. Οι άποικοι –αναφέρει ο ιστορικός Marc Ferro- τους ονόμασαν «Οπτεντότους» από το ολλανδικό "Huttentut" που θα πει τραυλός. Έκτοτε, γενιές λευκών μεγάλωσαν ερμηνεύοντας την ταυτότητα του άλλου δίπλα τους με τον κύριο χαρακτηρισμό ως «τραυλός». Αν η ιστορία έχει χρώμα, τότε αυτή η «λευκή ιστορία» κράτησε δυο, τρεις αιώνες αναπαράγοντας μια εικόνα για τον «άλλο», τον μαύρο κάτοικο της ίδιας γης, τόσο απαξιωτική ώστε την τελευταία 15ετία χρειάστηκε να ξαναγραφτεί για να εξηγηθεί τόσο η πρόσφατη ιστορία όσο και για να ανοίξουν οι νέες συνθήκες προς ισότιμη συνύπαρξη στα νέα μεταποικιακά κράτη.

«Ας μην γελιόμαστε, σημειώνει ο Ferro: Η εικόνα που έχουμε για τους άλλους λαούς αλλά και για εμάς τους ίδιους συνδέεται με την ιστορία που μας έχουν αφηγηθεί όταν είμαστε παιδιά».

Στα σχολικά βιβλία ιστορίας του Ιράκ η θέση της Αραβίας και των Αράβων στον κόσμο προβαλλόταν πολύ διαφορετικά απ' ότι π.χ. στην Αίγυπτο. Στο (κοσμικότερο) Ιράκ η προσέγγιση θυμίζει έντονα την δική μας : «Οι Άραβες κατοικούσαν προαιώνια στη γη τους και δημιούργησαν τον πρώτο και σημαντικότερο πολιτισμό του πλανήτη, ήταν το λίκνο της ιστορίας. Ουδέποτε υποδουλώθηκαν όσοι κατοικούσαν στην Αραβική χερσόνησο» .

Αντίθετα, στα αιγυπτιακά σχολικά εγχειρίδια για το ίδιο θέμα , η προσέγγιση είναι πιο θεοκρατική : «Οι Άραβες ήταν διάσπαρτοι σε σκηνές και καλύβες στο έλεος των δυνατότερων ξένων .Μόνο με τον «Αγγελιοφόρο του Αλλάχ» κατάφεραν να βρουν τη θέση «που τους αξίζει» στην Ιστορία».

Την περασμένη Παρασκευή ένα φαξ...

...με ιδιόχειρο σημείωμα του κ. Στ. Παπαθεμελή έφθασε σε γραφεία δασκάλων και συλλόγων γονέων της Θεσσαλονίκης ,καλώντας σε συμμετοχή στην εκδήλωση εναντίον των νέων βιβλίων ιστορίας και δη αυτού της έκτης δημοτικού. Λίγες μέρες πριν, τη Δευτέρα ,η ΕΣΑΚ Χανίων (Κ.Κ.Ε.) έστειλε για το ίδιο θέμα mail σε όλα τα σχολεία της περιοχής .Και οι δυο συναντιούνται στο ίδιο σημείο (φαινομενικά) από διαφορετικούς δρόμους : Στην υπαγόρευση του τι είναι ιστορία ερήμην των ιστορικών. Η μία πλευρά εγείρει ακόμη και θέμα «κρυφού σχολείου» η άλλη ότι αποσιωπάται η «αντικειμενική θεώρηση της ιστορίας στα πλαίσια (σ.σ. πάντα) της πάλης των τάξεων». (Η ιστορία του «κρυφού σχολείου» είναι χαρακτηριστική της προχειρότητας με την οποία πολεμούνται τα νέα βιβλία. Όπως σημειώνει η Χριστίνα Κουλούρη (καθηγήτρια ιστορίας ,πανεπιστήμιο

Πελοποννήσου) «σε κανένα από τα ήδη υπάρχοντα βιβλία ιστορίας δημοτικού, γυμνασίου και λυκείου δεν γίνεται αναφορά στο «κρυφό σχολειό» και μόνο στα νεοελληνικά υπάρχει με την σαφή ένδειξη: Μύθος!»

Προφανώς δεν το έχουν προσέξει αυτοί που απαιτούν να υπάρχει στο νέο βιβλίο ό,τι έχει ήδη αποσυρθεί από τα προηγούμενα. Ωστόσο έχει ενδιαφέρον ότι ο μύθος διαιωνίζεται κυρίως από εκπαιδευτικούς που μεγάλωσαν μαθαίνοντας το ως ιστορικό γεγονός. Εδώ την «πάτησε» ο Γύζης με το υπέροχο έργο του).

«Μέχρι σήμερα λέει ο Λάμπρος Μπαλτσιώτης (ιστορικός), η σχολική εκδοχή της εθνικής ιστορίας ήταν ένα ωραιοποιημένο παρελθόν, γεμάτο ήρωες και ημερομηνίες μαχών. Το έθνος, ειδικά το ελληνικό, εκλαμβάνεται ως κάτι αιώνιο, αμετάβλητο και σταλμένο από τη Θεία Πρόνοια.»

Αυτό μπορεί να αποτελεί την σύγχρονη σχολική εκδοχή της εθνικής ιστορίας;

«Τα παιδιά σήμερα, εξηγεί η Μαρία Ρεπούση (αναπληρώτρια καθηγήτρια, ΑΠΘ –συγγραφέας του νέου εγχειριδίου της στ' δημοτικού) δεν γνωρίζουν καν τι συμβαίνει στη γειτονιά μας. Αυτοί οι λαοί γύρω μας, ποιοι είναι; Πώς ήρθαν; Πώς θα τους καταλάβουμε (ήδη ζούμε μαζί τους) –διότι εκτός από το να επιβάλλεσαι με τις δικές σου αλήθειες υπάρχουν και πιο πολιτισμένες μορφές σχέσεων. Είναι δυνατόν να κατανοήσουμε τους άλλους μόνο μέσα από τις πολεμικές συγκρούσεις των Ελλήνων; Ακόμη και τους δυο παγκόσμιους πολέμους που διαμόρφωσαν τον σημερινό κόσμο, οι μαθητές τους μαθαίνουν μέσα από ελάχιστες σελίδες και πάντα σε σχέση με την ελληνική συμμετοχή.»

«Ακόμη και η περίοδος της τουρκοκρατίας, επισημαίνει η Χριστίνα Κουλούρη, διδάσκεται όχι ως η ιστορία της οθωμανικής αυτοκρατορίας όσο ως η ιστορία των Ελλήνων επί τουρκοκρατίας». Έτσι όμως πώς μπορεί κανείς να κατανοήσει σχέσεις και «δίκαια» που διαμορφώθηκαν εκείνη την περίοδο; Νοοτροπίες και αντιλήψεις αλλά και πολιτισμούς;

Η ιστορία δεν είναι εθνική προπαγάνδα...

...Δεν έχει λόγους να είναι. Η ιστορία –λέει η Μαρία Ρεπούση «είναι ένα πολύτιμο μάθημα που καλλιεργεί την γνώση, την κρίση και τη συνείδηση. Ο ιστορικά εγγράμματος πολίτης μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά στην εποχή του ξέροντας όχι μόνο τι επιδιώκει ο ίδιος αλλά και οι γείτονές του και, το κυριότερο, γιατί.. Δεν είναι μόνο τα γεγονότα, είναι και πως σκέφτονταν οι άνθρωποι. Δεν είναι μόνο μάχες, είναι και τα τραγούδια τους και οι συνήθειές τους, είναι ο πολιτισμός τους, οι τέχνες τους.»

Ο Ηρακλής Μήλλας (καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αθήνας) μελετώντας μυθιστορήματα του 19ου αιώνα διαπιστώνει ότι «οι Έλληνες παρουσιάζονται σαν ένας λαός εντελώς διαφορετικός από όλους τους άλλους με ιδιαίτερα και ευάρεστα χαρακτηριστικά που είναι κοινό κτήμα όλου του έθνους, είναι (σ.σ. βεβαίως) θετικά χαρακτηριστικά

και παρουσιάζουν μια διαχρονικότητα η οποία σχεδόν πάντα ξεκινά από τα βάθη των αιώνων». Αλήθεια δεν έχει άραγε ιστορικό ενδιαφέρον η καθημερινότητα εκείνης της εποχής; Π.χ. υπήρχαν ερωτικές σχέσεις μεταξύ Ελλήνων και Οθωμανών; (Το θέμα ερευνά η πανεπιστημιακός Γεωργία Γκότση)

(σ.σ. Πάντως η προφορική παράδοση των Ρωμαίων της Πόλης φέρει το ειδικό βάρος της τραγικότητας τέτοιων σχέσεων. Αλλά σύμφωνα με την(έως πρόσφατα) επίσημη ιστορία ουδέποτε ανταλλάξαμε - αυτοβούλως- με τους κατακτητές κάτι άλλο πέραν του αίματος!). Το μάθημα της ιστορίας δεν είναι παπαγαλία χρονολογιών και ανίκητων ηρώων. «Η ιστορία ,λέει η Μαρία Ρεπούση, δεν μπορεί να διδάσκεται ανεξάρτητα από το «πώς».Επομένως πρέπει να βάλουμε ιστορικές πηγές. Δεν είναι παιδαγωγική μέθοδος διδασκαλίας η αντίληψη «να παιδί μου αυτή είναι η αλήθεια, μάθε την απέξω και έλα να μας την πεις. Η ιστορία είναι ένα μινι εργαστήρι που έχει ανάγκη -στο σχολείο- και την έρευνα και την αναζήτηση από τον ίδιο τον μαθητή.»

Τι διδάσκεται μέχρι σήμερα ο μαθητής; «Μα μόνο την ελληνική ιστορία, απολύτως ξεκομμένη κάθε φορά από την εποχή της και μάλιστα σε τρεις ομόκεντρους κύκλους απαντά η Χριστίνα Κουλούρη: Στο δημοτικό, στο γυμνάσιο και στο Λύκειο. Σχετικά πρόσφατα δόθηκε η κατεύθυνση από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο να δοθεί έμφαση στην Γ' Λυκείου στην ευρωπαϊκή ιστορία. Αλλά δεν τηρείται ούτε αυτό αφού ο προσεκτικός παρατηρητής θα δει ότι η συγκεκριμένη ύλη δεν περιλαμβάνεται στην εξεταστέα για τα ΑΕΙ». Και μια απαραίτητη διευκρίνιση από την ίδια : «Το μάθημα της ιστορίας δεν μπορεί να βασίζεται στην επιλεκτικότητα, ούτε του εθνικιστικού ούτε του πολιτικά ορθού. Ούτε στα προαιώνια δίκαια, ούτε στην εξιδανίκευση του άλλου. Διότι ο στόχος τελικά είναι να αναπτύξουμε κριτική σκέψη και να γνωρίσουμε τον εαυτό μας .Και η αυτογνωσία δεν προωθείται παρά μόνο με την ειλικρίνεια.»

Οι Οτεντότοι πλήρωσαν για περίπου δυο αιώνες την αυτάρεσκη άγνοια των Ολλανδών κατακτητών. Πιθανώς και οι Αλβανοί σημαιοφόροι να πληρώνουν –σήμερα, εποχή που πέφτουν τα σύνορα- την άγνοια των Ελλήνων μαθητών ότι ο Μάρκος Μπότσαρης ήταν αλβανόφωνος. Μόνο τότε θα είχαν συνειδητοποιήσει ότι η συμμετοχή σε μια κοινωνία είναι μερικές φορές και θέμα επιλογής. Δηλαδή (και) ελευθερίας...

(Το άρθρο δημοσιεύτηκε στον Τ.τ.Κ. ,11/2/2007)